

Odwrót armii napoleońskiej w relacji polskiego oficera Adama Turny, 1812 r.

Maszerowałem więc z tą hołotą do Smorgoni, skąd Napoleon [...] do Paryża ruszył [...]. To cokolwiek wojsko zdekoncentrowało. [...] Dziś spotkałem [...] porucznika 5-go pułku konnych strzelców, rannego, w lachy owiniętego, na mizernym koniu chłopskim, i podzieliłem się z nim: miałem 7 czerwonych złotych, dałem mu 3. Co dzień coś nowego, a gorszącego widać było w naszej rejteradzie, tu żołnierze gwardii cesarskiej kasę rozbijali i garściami napoleony do kieszeni kładli, nie pomnąc, że jutro zmarzną*. Drugi zmordowany siadł i zmarzł [...], tu generał w salopie, w czepku, spódnicy jechał. Jedni tylko Polacy się krzepko trzymali. Francuzi konie tracili, bo je ostro kuć* nie chcieli. [...]*

8 grudnia. Mróz był 26 [stopni], do Wilna mil 7 wielkich. Z powodu wielkiego mrozu szliśmy pieszo. Co pięć kroków to Włoch lub Francuz upadł, a drugi go obdarł i znów zmarzł. Od samej Moskwy wszystkie wsie popalili, już tam idąc, jakże mieli co znaleźć, wracając tą samą drogą.

* Smorgonia – miasto na terenie dzisiejszej Białorusi

* zmarznąć – tu: zamarznąć

* ostro kuć konie – podkuwać konie podkowami uniemożliwiającymi ślizganie się na lodzie lub zamarznętej ziemi

Wiek XIX w źródłach. Wybór tekstów źródłowych z propozycjami metodycznymi dla nauczycieli historii, studentów i uczniów, oprac. M. Sobańska-Bondaruk, S.B. Lenard, Warszawa: WN PWN, 1998, s. 57–58.

Praca z tekstem

1. Korzystając z wiedzy pozazródłowej, wyjaśni pojęcia: rejterada, salopa, czerwone złote, napoleony.
2. Wyjaśnij, jaki wpływ na klęskę Napoleona w Rosji miały warunki pogodowe.
3. Wyjaśnij zdanie, że wyjazd Napoleona do Paryża zdekoncentrował wojsko. Podaj przykłady tej dekoncentracji.
4. Korzystając z wiedzy pozazródłowej, podaj, kto był głównodowodzącym armii rosyjskiej.